

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelígis levelekhez 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A szendrői orth. izr. hitközségben a metszői állás kölcsönös beleegyezéssel megüresedik. Az állás elnyerése, jelenlegi metszőnk leányának kiházasításával van egybekötve. Pályázhatnak oly szigorúan vallásos fiatalemberek, kiknek kifejezetten kellemes hangjuk van, megbízhatóságukat és metszői képességüket 3 orth. főrabbi határozatával igazolhatják, magyar állampolgárok és a magyar nyelvet tökéletesen bírják. S'chitzes-ban már jártassággal bírók előnyben részesülnek. Fizetés meg egyezség szerint. Költség csak a meghívottak térítetik meg. Pályázatok alulírott hitközségnél nyújthatók be.

Groszmann Jenő hitk. elnök.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Klein Erzsikét Miskolcra eljegyezte Fischl Bernát Budapest.

Klein Sándor Kunágotán mult szombaton tartotta Avrohom fia barmiczvá-avatását ünnepélyes keretben. Az ifjú szép drósót mondott.

Legfinomabb kivitelű, divatos parókák: Altschülernél, Budapest, VII., Csányi-utca 12. (Telefon: 1-310-79.)

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrás. GESTETTNER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon: 2-945-60 Ekszertőzsdetog

HEIDEN JENŐ OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-u. 21. Telefon: 13-81-10. ● Szombaton zárva.

Eredeti angol szövetkülönlegességek **Kazár Nándor** posztókereskedőnél V., Deák Ferenc utca 14. — Szombaton zárva.

Gyertyafogó (Sporer) nagyban és kicsinyben kapható: Weinstock József órás és ékszerésznel, Budapest, Kazinczy-utca 34. Templommal szemben. Ára 50 fillér. Mindenféle óra- és ékszerjavítás jótállás mellett.

Apró hirdetések

SZÉP, butorozott, komfortos szoba azonnal kiadó. Érdeklődni: Király u. 14, I. 2.

TANULÓNAK felveszek, erős fizikumú 16 évet betöltött, jó és vallásos házból való szorgalmas fiút. Cím: Gombó Lázár sütőmester, Makó.

JESIVÁKAT végzett jömegejelenésű intelligens rokonomat jólmenő üzletbe benősíteném. „Előkelő” jelíge.

ZSIDÓ KATONÁKNAK megbízható jó orth. kóser házikosztot bekiadó kaszárnyába: Grosz Lajos, Eger, Diófakút-u. 16.

NYOMDASZ segédet, ki könyvelő is, szerény igényekkel felvesz: Merkur-nyomda, Tiszafüred.

SADCHEN diszkrécióval csakis jobb házakban: a régi makói főrabbi fia, Kornfeld Dávid, Bpest, Rombach-u. 14. (Válaszbélyeg).

KÖNYVELESBEN, gépirásban jártas fiatal ember felvétetik. Klein, Bpest, Király-u. 89. III.

ORTH. háztartásban fiatal lány mint mindenese felvétetik: Cím: „Bpest” jelíge alatt.

RAKTARI munkavezetőt jótállással vagy óvadékkal havi 80-nal felveszek. „Fővárosi” jelíge.

FÜSTÖLT libahús, orth. kóser, Magyarország legolcsóbb beszerzési forrása: Kornhauser Adolf, Debrecen, Simonffy-u. 1.

BIZTOS PARNÓSZET nyújtó, rég bevezetett vidéki üzlet és kocsmá átadó. Érdeklődni lehet: Grosz Lajosnál, Eger, Diófakút-u. 16.

Finomszesz és borpárlat között fennálló jelentékeny árkülönbözet folytán ismét fokozottan fiennáll a וְשֵׁנִים. Aki אִשְׁמֵלוּ לְמַדְרִין מִן הַמִּדְרִין kóser, RUM, LIKÓR és SZILVÓRIUMRA reflektál, szíveskedjék rendelésével felkeresni. — Elsőrangú referenciák. SCHWARZ JÓZSEF nagykereskedő, rum és likörgyáros SÁRVÁR

HASZNALT ספרים u. m. Sasz, Türim, Moginim, שירה stb. állandóan legolcsóbban: Moskovitz Adolf könyvkereskedőnél, Debrecen, Pásti-u. 2. (Válaszbélyeg.)

KERESÜNK csinos, intelligens, házias, előkelő családból való leány részére, jelentékeny hozománnyal: intelligens, vallásos, biztos existenciával bíró 40-45 éves férfit. Lehet gyermektelen özvegy is. „Boldog otthon” jelíge. (32 fill. b.) ORTH. KÓSER libabőr 2 P, libaszir 5 kg-os bádogdobozban 2.40 P, füstölthús 2.80 P. Schwartz Mór, Debrecen, Zúgó-u. 7.

VENDÉGLŐMET legmodernebbül berendezett új nagy helyiségbe helyeztem át, ahol a legszebb lakodalmi szervizet olesón vállalom. Új cím: Klein orth. vendég-lős, Debrecen, Piac-u. 66.

DRÓSEKAT németül, ünnepélyes alkalmakra (barmiczve, chaszene, próba- és székfoglaló stb). 5.50 P előzetes beküldése ellenében, psettlit külön díjazással, diszkréció mellett szállít: Braun Izrael rabbi Bp. Szövetség-u. 43.

WEISZ VILMOS

talisz-szövődéje

Budapest, Dohány-utca 26. Olcsó, finom taliszok beszerzési forrása. Ugyanott taliszok tisztítása és javítása legolcsóbban.

Megjelent

a „Kicür Sulchon Áruch” magyarul. Teljes mű. Ára: P 3.60 Kapható: Baum Tibor könyvkereskedésében, Miskolc, Kazinczy-u. 1.

Imakönyvek, taliszok,

atörök, szfürim, saaz, misnájosz, ujak, használtak, dús választékban beszerezhetők KAHAN & FRIED cégnél Munkácson. (Vevőknek ingyen árjegyzék.)

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készít hullámosított hajból; javítást, ondolást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász, BUDAPEST, KIRÁLY-U. 53.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Springer, Bethlen Gábor utca 33.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót ליפול גרסברג

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti: Groszberg Jenő

Az orthodoxia két új intézménye

A mai, küzdelmekkel és keservekkel telt időben jól esik megemlékeznünk arról az örvendetes két eseményről, amely ezen a héten lejátszódott a fővárosi orthodoxia körében. Eszünkbe jut némi változtatással a bibliai jele- net (M'lochim II. 7. 9): a város ostrom alatt áll és amikor a városon kívül le- vő szegények megtudják, hogy az el- lenség hirtelen elvonult, kötelességük- nek tartják hírül adni a szorongató- taknak, mondván: „Hajajm haze fajm b'szajro hü ... — a mai nap a jó hir- adás napja” ... a mindennapi bajok állandó ostrom alatt tartják közössé- günket egyetemlegesen és egyénileg és így kötelességünk hírül adni olyasva- lamit, ami egy jobb világ sugarát ve- títi felénk.

A két esemény, melyről szó van, a jó- tékonyság és a szeretetmunka nagy megnyilatkozását jelenti. Olyan jóté- konyság, amely magában foglalja az önzetlenséget és a szociális konstruk- tívtságot. Tudjuk, hogy jótékonyság cí- mén sokszor nagy visszaéléseket kö- vetnek el. „Nincs oly igaz ember, aki jót cselekszik és ne vétkezék.” Sok- szor variálták ezt a bibliai mondást olyan értelemben, hogy jótékonysá- gal is lehet vétkezni. A mai időkben sokszor tanui vagyunk annak, hogy egyesek a jótékonyság címen önma- guknak hasznot szereznek, a nyomor vámszedőivé lesznek, ha pedig maguk adnak, akkor hiúságból teszik, hango- san és reklámmal. Ezzel szemben van egy igazi, önzetlen gemilusz cheszed, amely dolgozik, fárad, küzd, akadályo- kat legyűr, intézményeket létesít, amelyről el lehet mondani a Misna is- mert szavai szerint: „Ajchel pérajsze- hem boajlom haze v'hakeren kajemesz loajlom habó — a létesítő élvezheti gyümölcseit itt ezen a földön, de a tőke kamatait megkapja a túlvilági életben”. Álljunk meg ennél a kitétel- nél. Miért hangsúlyozza a Misna a föl-

di élvezetet és a túlvilágon való tőkét? Mély igazság ez! A hamis jótékonyság eredményei megnyilatkoznak a földi életben, más ember nem tudja, hogy mi benne az igaz, de a jövő vilá- gban, az igazság világában minden ki- derül: ha ott is megmarad a tőke, ak- kor ez igazán örököstékű és a Tóra szerinti szeretetmunka volt.

Ugy érezzük, hogy ilyen jellegű ge- milusz cheszed az, amelyet a budapesti orthodox Chevra gyakorolt, amikor fel- avatta az új, megnagyobbított Szere- tetházat, agastyának számára. Le- het-e gyönyörűbb dolog, mint gondos- kodni arról, hogy a vallásos életmódot folytatott emberek, életük alkonyán, amikor I'tent, az örök Bíró még kö- zelebb érzik magukhoz: vallásos kör- nyezetben éljék le napjaikat. Megtör- tén esetekre gondolunk, amikor meg- állapítjuk: ki számíthatna meg azo- kat a véres könnyeket, amelyeket el- aggott vallásos emberek ontottak, mert nem voltak képesek gyermekeiknél öregségükre elhelyezkedni, gyermekeik vallástalansága miatt, mert nem akar- ták kegyelemkenyérért megtagadni azt, amit egész életükön vallottak. Megértjük a zsoldárköltő fohá- szát: „Al tasliczeni Vész zikenó ... — ne vess el engem öregség idején és amikor erőim fogynak, ne hagyj el engem”. Az ájtatos sóhaj tulajdonké- pen feltűnő. Miért nem kéri a zsoldár- költő az élet urától, hogy egyáltalában ne fogyjanak erői? Mert ezért nem akar könyörögni. Tudja, hogy ő is em- ber, tudja, hogy az elöregedés termé- szetes folyamat, de azért könyörög az Örökkévalóhoz, hogy ne vesse el őt öregség idején, azaz ne kelljen lemondania az I'tennel való lelkikapcsolatá- ról, hogy szelleme mindig megtalálja az utat az áhíthatos ima vagy a benső- séges tóratanulás szárnyain a Minden- hatóhoz. És azt is kéri a zsoldáros, hogy „ne hagyja el, amikor erői gyen-

gűlnek”, ne hagyja el, amennyiben olyanokat rendel melléje, akik táma- szai életének utolsó szakában.

Mindezeknek a szempontoknak te- kintetbevételevel mintaszerűnek kell minősítenünk az orthodox Chevra nagyszerűen megtervezett, gyönyör- rűen megépített és berendezett, vallá- si követelményeknek a legteljesebben megfelelő Szeretetházát.

A mai hetiszakasznak ama kitétele: „Bin'orénu úvzikénénu nélech ... — fiataljainkkal és öргеinkkel akarunk menni, mert az Örökkévaló ünnepe ez nekünk”, megadja nekünk az alkalmat, hogy a Szeretetház megnyitásával egy más, de szintén a szeretetmunka jegy- ben álló mozgalomról adjunk hírt. Mert az ünnep nem volna teljes, ha csak öregeinkért tennék valamit és nem fiatalságunkért is. Ennek szolgál- atában áll a Szentföld vallásos gyar- matosításáért dolgozni akaró „Jisuv Erecz Jiszroel” végleges megszervezé- se. Ez is igazi szeretetmunka, mert hisz a Ramban ismert tanítása szerint a jötevés legmagasabb foka: a megél- hetés lehetővétele. A „Jisuv” azt a célt akarja szolgálni, hogy a Szentföldre vándorló fiatalság vallásos életét lehe- tővé tegye. Ez a mozgalom természeté- sen semmiképpen sem érinti az évszáza- dos vallásos palesztinamunkát: a Rab- bi Meir Baal Hanész-jótékonyságot. Templomainkban tovább fogunk ennek javára adakozni a Tóra előtt és a jám- bor zsidóasszony gyertyagyújtás előtt mindig gondolni fog az erre a célra házában elhelyezett perselyre. A mos- tani viszonyok megmutatták, hogy a szentföldi kivándorló vallásosságának megőrzésére irányuló egyéni akciók célt tévesztettek, mert Palesztinában szerveve van a vallásosságnak fontos- ságot nem tulajdonító munkámogaa- lom, amellyel szemben csak szervezve lehet fellépni. Az új alakulat tekintet- be veszi a magyar orthodox viszonyo-

kat, amelyek lehetővé tették a független orthodoxia kialakulását és így tehát bármily megmozdulásnál féltékenyen őrködni kell a különleges magyar orthodox szempontra. Ennek a követelménynek az új mozgalom maradéktalanul megfelel. *Scmmiféle külföldi zsidó*

politikai vagy politikai színezetű alkalmatlansággal nem akar összefüggésben állni, csak arra fog törekedni, hogy a Magyarországból kivándorló vallásos ifjúság megkapja a Szentföldön való elhelyezkedésével kapcsolatosan a vallásos élete folytatásának előfeltételeit.

Szeretetmunka e két megnyilatkozása alkalmából a magyar orthodoxia szeretettel köszönti az intézmények utöröit, vezetőit és barátait, azzal a bibliai üdvözzellettel: „*C'lich urchav*... — csak előre és következetesen a Tóra igazság ügyében”.

Az erdélyi orthodox kongresszus margójára

— A Kolozsvárott lezajlott nagygyűlés legérdekesebb részlete —

...200 világi delegátus, 80 főrabbi. Örömös zsidó gyülekezést a szomorú szétzórtságban...

Meg nem nevezhető és mérhetetlen öröm tölti el minden zsidó szívet az ilyen szép kibűc-ben. Megigazul az Irás szava: „A Mindenható áll az itenes gyülekezetben”... a közelség örvendzetei a lelkeket...

Jelen vannak a Tóra szolgái és tudósai, a papia és a világjak. Az arcképek lánolnak. A delegátusok mindent olyan hévvel tárgyalnak, mintha minden kérdés, életkérdés volna. Mindenki figyel mindenre. Mindenki leköttve érzi magát. Nem tudnak otthagyni az aszife-t akkor sem, ha három nap és három éjszaka tartana.

Mindenki kíváncsi, senki sem akar elmulasztani legkisebb részletet sem. Az egyik kérdez, a kérdezett is kérdez és addig kérdezik, amíg találják egyet, aki kielégítően felel. Valami parázs nagy érzés futi a tömeget e tudat alatt.

Valakire, vagy valakire várnak, aki segíteni fog a számlálhatatlan bajon, aki sok csapást fog kivédeni, aki enyhülést szerez a hajszolt zsidó léleknek, aki elégtételt szerez a megalázott zsidó becületnek. Aki a bizonytalanságban, a kilátástalanságban erős és biztos kézzel fog irányítani és kormányozni. Nem tudják kire, valami láthatatlan emberre várnak.

A tágas, zsúfolt, nagy gyűlésterem utolsó sarkában egy nyulánk férfiú áll állhatatosan. Elegáns uriember, arisz-

tokrata tartás. Sok szem néz feléje, de egy tekintetet sem lehet kivárni tőle. Külföldi diplomata, ír, vagy miniszteri biztos? Nincsen társasága, de sohsincs egyedül. Kurirrok jönnek-mennek, legtekintélyesebb delegátusok járnak hozzá, diszkrét, de heves konzultációra. Akik nem ismerik nem tágitanak, amíg meg nem tudják: Ullmann István, a nagyváradi hitközség elnöke...

A kétnapi tárgyalás menetét és eredményeit a „Zsidó Ujság” részletesen ismertette hasábjain. E cikkben a gyűlés pontja kerül leírásra.

A jelölőbizottság hozza a hosszú latolgatás eredményeit. Ki lesz az új ember? Ki lesz a Központi Iroda másodelnöke? Freund Izrael szászrégeni főrabbi jól stilizált szavait a gyűlés lélekzetvissafojtva figyeli:

Két nevet említ meg, mielőtt közölném a jelölőbizottság jelölését. Ha a tisztelt gyűlés egyhangulag megválasztja őket, úgy az Irodának két al-elnöke lesz: Freund József és Ullmann István.

A választóközönség elkapja az előadó szavát. Hljen, jechi, taps, a közönség tombol. Küldöttség siet a terem utolsó jobbsarkába és buzgó kapacitálás után felkíséri Ullmann Istvánt, a nagy lelkesedéssel megválasztott egyik alelnököt a pódiumra. A lelkesedés újra feltör, percekig ünneplik az új alelnököt.

Szónokok jelentkeznek. Dr. Sebestyén József kifogásolja a választást, hogy az nem szabályszerű.

A választóközönség újabb ovációba fojtja a bíráló szót. Dr. Klein Miksa, a

gyűlés Demoszténesze próbál beszélni a választás módja ellen. Ő is csak újabb ovációkat provokál és kénytelen meghajolni a sokaság akarata előtt.

Dr. Mátyás nagyszebeni delegátus megkísérli a lehetetlennel szembeállni. „Nem a jelölt urak személye ellen”... — mondja, de tovább nem jut. Túlharogják:

„...Nem „jelölt”, hanem megválasztott alelnökök. Tessék kiigazítani, — kiáltják.

Dr. Mátyás igazit valamit, de így sem jut tovább. A közönség lelkesedésén nem bír áttörni.

Wesel Albert elnök kihirdeti, hogy a választógyűlés alelnökké választotta a megnevezetteket egyhangulag.

Ullmann István, felkérésre, beszédbe kezd. A közönség figyel, de nem feledezik meg a folytonos ovációról, amely fel-feltör belőle. A beszédben mélyesges talmudtudás, klasszikus bölcseségű gondolkodás és erélyes céltudatosság egybe-sül. Tisztelet és szeretet izzott a beszédben a rabbik, a caddikok, a gaonok iránt, akik közül különösen a tordai főrabbi, az irodai elnök fennkölt személye, bölcs és gyakorolt tevékenysége iránt adózott mély tisztelettel. Nagyrabecsüléssel beszélt a világi munkatársakról, akik között sok a tudós és bölcs és kivétel nélkül mindnyájan igaz szívet szolgájják a közönség ügyeit. Az egyhangú lelkesedés, mellyel megválasztották őt és távol volt alelnök kollegáját, bátorítja a választás elfogadására és kötelezi őket erőteljes és buzgó tevékenységre.

A kötelezettséget be fogják váltani. I'ten segítségével. A beszéd: közvetlensége, szabatossága és talmudikus mély-sége által, a kongresszus nagyszerű zá-roakkordja és fénypontja volt.

A messze tájakról összejött gyülekezet szétment. Mindenki visszatért az egyéni munkához, melyet a közérdekért abbahagyott. A kongresszus résztvevői jó érzéssel és megelégedetten mentek szét. Ugy érezték, hogy az a láthatatlan ember, akit várnak — megjelent az erdélyi orthodox zsidóság fórumán.

Grosz Péter.

A budapesti orthodoxia palesztinamunkája független minden más hasonló szervezettől

A budapesti aut. orthodox izr. hitközség kebelében működő *Jisüv Erec Jiszroél* szervezet a napokban megválasztotta az organizáció képviselőt, miután a szervezési munkálatok már befejeződtek.

A választási ülésen a szervezet tagjai nagy számban jelentek meg és köszönetüket fejezték ki *óbudai Freudiger Ábrahám* hitközségi elnöknek, aki céltudatos munkájával az organizáció létrejöttét lehetővé tette.

Nagy lelkesedéssel fogadták az ülés résztvevői Freudiger elnök kijelentését, hogy a „Jisüv”-mozgalom kiindulási pontja kizárólag a *Chibász Erec Jiszroél* volt és ez — az ősidőktől kezdve a zsidó szivekben meggyökeresedett szeretet — kell, hogy jövőben is a szervezet minden ténykedésénél megnyilatkozzék.

A „*Jisüv Erec Jiszroél*”-akciónk — *ügymond — teljesen független minden más Palesztina-szervezettől és nem követ más célt, mint: a szentföldi letelepülést kifogástalan vallási alapon megerősíteni.*

Az *óbudai Freudiger Károly* elnökelete alatt működött 5 tagú jelölőbizottság javaslata alapján a szervezet képviselőitől következők lettek megválasztva:

Elnök: óbudai Freudiger Ábrahám.
Tiszteletbeli elnökök: Tiszt. Sussmann Viktor rabbi, óbudai Freudiger Lipót.

Alelnök egyszersmind ideigl. ügyvezető: Klein Márkus.

Pénztáros: óbudai Freudiger Sámuel.

Ellenőr: Stern Leó.

Főtájtár: Löffler Henrik hitk. főtájtár.

Előjárók: Dr. Deutsch Adolf, egyszersmind a Hachsara vezetője, óbudai Freudiger Fülöp, egyszersmind a propaganda bizottság vezetője.

Intéző és végrehajtó bizottság: Frank Ábrahám, óbudai Freudiger Károly, Fischer Ármán, Fischer Andor, Heiden Géza, Herzfeld Hermann, Horn Izidor, Paschkus Mór, Dr. Rakonitz Dezsó **tiszteletbeli ügyész,** Reitmann Manó, Schreiber W. Sámuel, Schlesinger Adolf.

Választmány: Adler Vilmos, Blau Lipót, Benedikt Áron, Berkovits Mihály, Bialazurker Jakab, Binetter Jenő, Bohrer Jakab, Böhm Jakab, Dr. Deutsch Emil, Frank József, óbudai Freudiger Dávid, óbudai Freudiger Norbert, Dr. Friedmann Izidor, Ganzfried Jenő, Goldner Károly, Klein Boldizsár, Klein Dávid, Kohn J. Hermann, Korein Dezsó, Kövesi Ignác, Knöpfler Bernát, Salgó

József, Schleifer Zoltán, Stern Mór, Stern Ödön, Steinmetz Zsigmond, Widder Adolf, Hirscher Juda.

Alapítványi bizottság: Adler Vilmos, Binetter Jenő, Böhm Jakab, Dr. Dach Sándor, óbudai Freudiger Dávid, Goldner Károly, Klein Boldizsár, Klein Dávid, Leitner Gusztáv, Schleifer Zoltán, Tiferesz Bachurim 2 megbízottja. **Bizottság vezetője:** Klein Márkus.

Propaganda bizottság: Vezető: óbudai Freudiger Fülöp. Tagok: Berkovits Mihály, Bialazurker Jakab, Bohrer Jakab, óbudai Freudiger Norbert, Dr. Fried-

mann Izidor, Ganzfried Jenő, Kohn J. Hermann, Korein Dezsó, Stern Ödön, Widder Adolf, Tiferesz Bachurim 2 megbízottja.

Hachsara bizottság: Vezető: Dr. Deutsch Adolf. Tagok: Blau Lipót, Benedikt Áron, Dr. Deutsch Emil, Frank József, Kövesi Ignác, Knöpfler Bernát, Salgó József, Schönberger Fülöp, Schlesinger István, Steinmetz Zsigmond, Stern Mór és a Tiferesz Bachurim megbízottja.

A szervezet előjáróságának hivatalból tagjai továbbá a hitközség előjárói.

Száz év előtt Galileában

Tévész 24-én lett 100 éve annak, hogy a Szentföldön nagy földrengés óriási károkat okozott, úgy emberéletben, mint vagyonban. Az erre vonatkozó értesítések Európába annak idején először Hollandiának szíriai konzulja által érkeztek, aki megírta, hogy az 1837 január 1-én történt földrengés mily iszonyú helyzetet teremtett. Most se olvashatjuk megrendülés nélkül, amit *Rabbi Jiszroél*, a — Szentföldre vonatkozó speciális vallástörvények tárát tartalmazó *Pasz Hasiulehon* szerzője *C'fasz*-ból (Szaffed) írt az amsterdami szentföldi jótékonyági vezetőkhez, a *pekidim és amarkelim*-hoz, amelyben elmondja, hogy S'chem-ben (Nablus), amely helység tudvalevőleg most az arab bandák főfészke, 60 ember meghalt a romok alatt; az áldozatok között nem volt zsidó. Tiberiás (Tvarjo) városa egészen rommá lett és a tiberiási tenger, azaz a Genezareth tava elöntötte a vidéket. A nyomor óriási. Ő felajánlja művének jövedelmét a földrengés által sujtottak fölségelyezésére, bárha ő maga is nagyon szegény.

Ugyanabban az ügyben ír a *Chaszam*

Szajférnek. Fölpanaszolja, hogy ugyszólván lehetetlen lesz fölépíteni *C'fasz* városát. Az inség leírhatatlan. A romok kitarításánál megtaláltak egy csomó hiteles sorsost, akik már alig éltek. Külső segítség nélkül nem lehet a szerencsétlenség segíteni. Arra kéri a gaont, hogy szervezze meg a jótékonyági akciót. A Chaszam Szajfér erre vonatkozólag 5597. Ijor 2-án nagy beszédet is tartott a pozsonyi zsinagógában és gyűjtő akciót indított. Egy másik levélből, amelyet a jeruzsálemi hitűek vezetője *Rabbi Arje* írt, ki-derül, hogy 2000-re rugott a halottak száma. *C'fasz* és *T'varjo* városokban 14 templom omlott össze.

Különösen megrendítő volt, mikor a romokban találtak egy embert, amint talisz-t'filliben tanult és így érte őt a halál.

Még magasabbra teszi a halottak számát, egy levél, amely a bairuthi szentföldi jótékonyági vezetőhöz íródott. Egyéb-iránt azt olvashatjuk az akkori újságokban, hogy mindenütt gyűjtéseket rendeztek erre a célra, különösen megragadja figyelmünket, hogy a most oly gyakran emlegetett délspanyolországi, de angol

Eredeti angol szövet-különlegességek **Kazár Nándor** posztókereskedőnél V., Deák Ferenc u. 14. — Szombaton zárva

Jubadont

orth. kóser fogkrémet **Kérje mindenütt!** orth. kóser sütőport

A budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készülnek. **Gyártja: FELES ISTVÁNNÉ, Budapest, VII., Rottenbiller u. 8**

Juba

חפץ של Husvétli árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő **Schreiber Simon ur** gyakorolja.

A husvétli áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amogy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes bizossíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvétli áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétli árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. postafiók 5. Telefon: *2-688-45.

birtokban levő Gibraltárban gyászisten-tiszteletet rendeztek és 4000 piástert gyűjtöttek.

C'fasz városa fölépült ugyan később, de amikor 1929 augusztusában zavarok törtek ki, megint nagy veszély zúdult a városra, amennyiben 23 zsidó halt vértanúságot. Ugylátszik, hogy a város helyzete állandóan figyelmeztetni akar bennünket a zsoldos szavára, hogy „n'majjim erecz v'chol jajsveho, onajchi tikanti amüdeho — inognak a föld és összes lakói; csak Én szilárdíthatom meg oszlopaikat”. Az „Én” (Onajchi) ebben az összefüggésben is I'ten irgalmát és gondviselését jelenti.

A szomorú esetet mint Galilea pusztulását tárgyalja a Chaszam Szajfér a Tórára írott Tajrasz Majse művében, Emajr fejezetében.

HETI SZEMLE

Két malomkő közé kerültek a Spanyolországba menekült német zsidók. A burgosi kormány, amely szélső baloldali elemekből tevődik össze, öbennük csak a németeket látja, szóval azon országból jötteket, amely a legjobban támogatja a fölkelket. A fölkélek viszont a menekültekben az ő természetes szövetségeseiknek a hitleristáknak ellenségeit látják. Szóval, mindketten találkoznak azon a régi recept szerinti közös platformon, hogy a zsidókon ütni kell...

A bukaresti tömeges kikeresztelkedésről szóló hírek erősen túlzottaknak bizonyultak. Kiderült, hogy a zsidóságtól teljesen elidegenedett egyméhány embernek hangos akciója akart lenni, amelyet reklámmal és hatásvadászón akartak megcsinálni. A nagy tömeg-smadnak azon-

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETNER IMRE, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszertőzsde tag.

Megjelent

a „Kicür Sulchon Aruch” magyarul. Teljes mű. Ára: P 3.60 Kapható: Baum Tibor könyvkereskedésében, Miskolc, Kazinczy-utca 1.

Parókat

legjobb kivitelben készit hullámosított hajból; javítást, ondolást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ
paróka-készítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

**Legolcsóbb,
legizletesebb**

**orth. כשר
házikoszt**

**Wesselényi utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)**

**Weisz
Mendel
éttermében.**

Telefon: 1-442-75

Négyfogásos menü:

**leves, hus, főze-
lék, tészta P1.40**

**◆
Halfélék
minden időben**

**◆
VII. Wesselényi-u. 18
(Kazinczy-u. sarok)
Cimre ügyelni!**

ban legnagyobb akadály, hogy a román antiszemita és a román közvélemény a legelkeseredettebben tiltakoztak a zsidó invázió ellen és felhasználták az alkalmat a zsidó családságról való frázisok puffogatására. Megvalósult tehát a Tóra feddésének (Tajchóchó) fenyegető szava: „Felajánlkozok majd szolgálknak és szolgánknak és nincs aki megvásároljon benneteket”.

A varsói hitközség autonómiáját fel-függesztette a kormány. Milyen nagy sülyedést jelent ez Európa számszerint leg-erősebb zsidó hitközségére, abban az országban, amely már 400 évvel ezelőtt a „négy országnak zsinatja” (Vaad sel arba arócajisz) által mintaszerveen meg volt szervezve, amennyiben a Vaad élén álló gaonok és világi vezetők bölcseséggel és céltudatossággal irányították a zsidó közéletet. Mi okozta a mostani leromlást? A hitközség vezetőségébe befezskelte magát a kimondott vallásellenesség, a közömbösség és így tehát a vallási tekintetben való felelőtlenség és lelkiismeretlenség. Ennek következtében állandó volt a viszály a három nagy párt között, jobban gyűlöltek egymást, semmint szereték volna a zsidóságot és hitközségük autonómiáját.

A napilapok jelentése szerint a legfelsőbb bírósági fórumot, a közigazgatási fórumot úgy akarják megreformálni, hogy bizonyos összegig ne lehessen oda-fordulni jogorvoslatért. A szegény ember előtt, akinek rendszeren kisebb összegű ügyei vannak, el lesz zárva tehát a legfelsőbb jogorvoslat lehetősége. Zsidó törvény szerint azonban a legfontosabb elv: egy fillérnyi összegnél is olyan fontos az igazság, mint 100 arany összegű ügyben. (Din prütó k'din méó.)

BECKERT, HUGÓ
paróka-készítő speciálista

A legújabb modellek
állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mersékelt árak!

42 év óta fennálló orth.

macesz-sütőde
elvállal hitközségek részére az orth. központi iroda felügyelete alatt álló peszacheliszból a pászka sütését, vagy kész pászka szállítását, kiváló minőségben, bármely mennyiségben. Árajánlattal készséggel szolgál.
Schawarcz és Rübner Balassagyarmat

Az új orthodox Szeretetház

A Budapesti Orth. Chevra Kadisa Városmajor-utcai kisebb Szeretetházát (Aggokházát) negyven új lakó részére megnyitotta f. hó 10-én adta át rendeltetésének. Az új emeletes épület Fejér Lajos kormányfőtanácsos és Grünwald Miksa építészek tervei szerint a legmodernebb higiéniai követelmények szerint készült el.

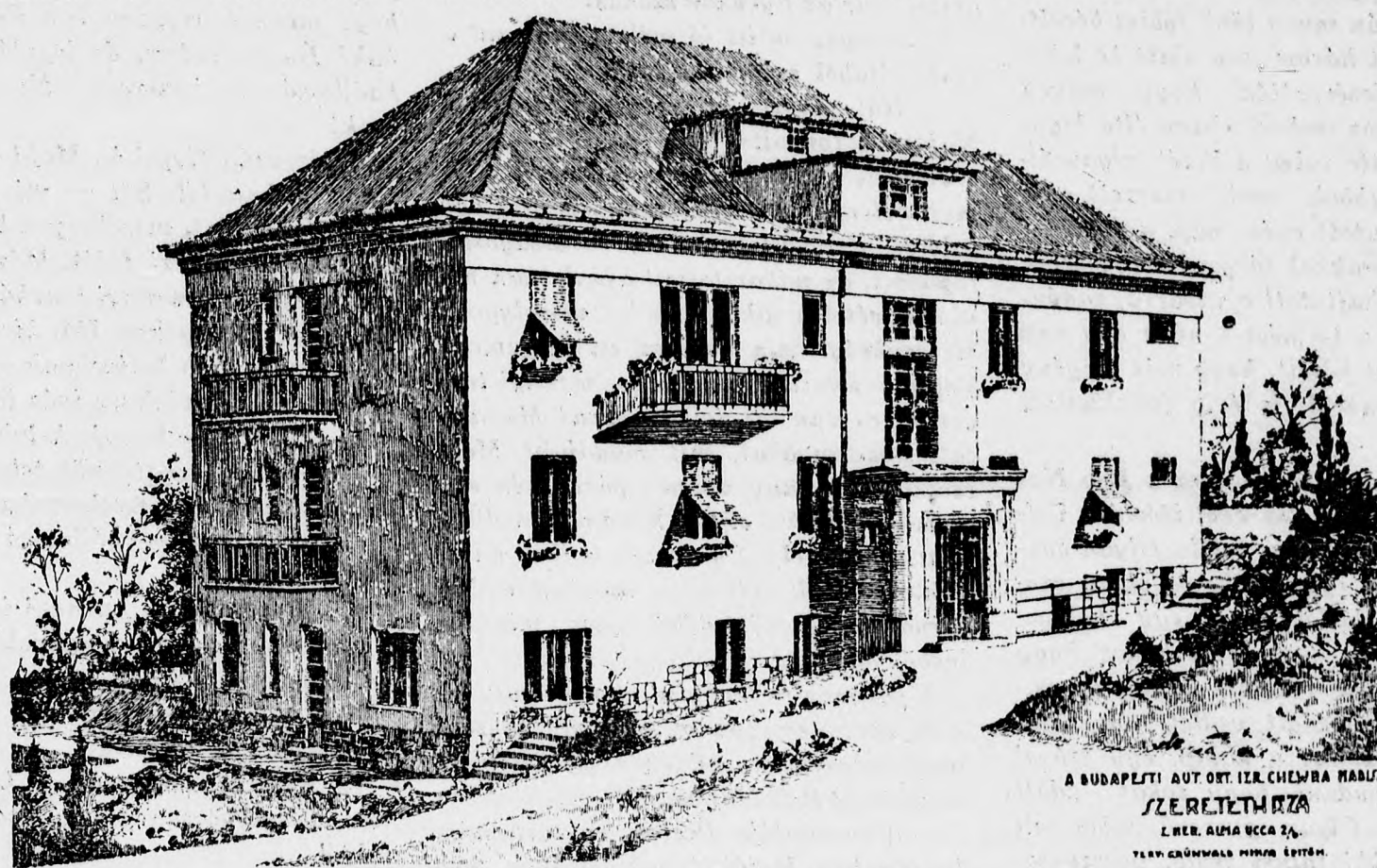
Tiszta, világos, szellős lakosztályok, központi fűtés és melegvízellátással felszerelve az egész épület, ragyogó csempékkel kirakva, fehér burorzatával várta a felavató ünnepélyre egybegyűlt vezetőséget.

A Szeretetházban levő imahelyiség-

Kórház nagytermében száz terítékű sz'üdasz-miczvóra, chinüch-bankettre gyűltek egybe a jelenlevők. Az első felköszöntőt dr. Friedmann Izidor, a Chevra kitünő elnöke és a Szeretetház fáradhatatlan megalapítója mondotta. Vázolta az intézmény keletkezését — melyre az iniciatívát a bold. emlékü R. Feiwel Klein z. c. l. adta meg, 1921-ben, — fejlesztését és a munka közben felmerült akadályokat, amelyeket sikerült elhárítani. Boldognak érzi magát, hogy a Mindenható segítségével az előjáróság és választmány buzgó támogatásával átadhatja a pompás intézményt, mint a zsidó ember-szeretet ékesen szóló tanúságát, nemes

mannál). A szellem a régi maradt, csupán a név változott: „Laj jikóré ajd simchó Jákajv, ki im Jiszróél jikóré s'mechó” ...

Steif Jonathan rabbi kiindul a hetiszidrából: „Vajikró Majse l'chol zikné jiszróél ... — és Majse szólt Izráel véneihez ...” A főt. szónok mélyértel-műen magyarázza a szentigét a Ramban által hozzáfűzött glossza alapján és élénk színekben ecseteli a most emelt pompás Aggokháza nagy emberbaráti misszióját. Ebben a Szeretetházban — ugymond — nyugodtan, minden gondtól mentesen élni lehet le-őreg napjaikat Tóranulásban és valóságban ...

A BUDAPESTI AUT. ORTH. CHEVRA KADISA
SZERETETHÁZA
I. BÉR. ALTA UCCA 27.
LENY. SZÁMVAL. HIRDA. ÉRTÉK.

ben mincha-imával vette kezdetét a felavató ünnep, amelyen a gyönyörű intézmény tulajdonképpen megalapítójával, dr. Friedmann Izidor chevra-elnökkel az élén, teljes számban megjelent a Chevra előjárósága és választmánya, továbbá a rabbinátus tagjai, valamint óbudai Freudiger Abraham kormányfőtanácsos, hitközségi elnök vezetése mellett az orth. hitközség előjárósága, óbudai Freudiger Lipót kormányfőtanácsos kórházi elnökkel élén az Orth. Kórház gondnok-sága és az orth. hitközség kebelében működő összes jóléti egyesületek vezetői. Az Orth. Központi Irodát Kahan Frankl Samu elnök és dr. Reiner Imre jogtanácsos képviselték.

Az összes megjelentek elragadtatásukat és őszinte elismerésüket fejezték ki a látottak fölött. Az épület megtekintése után a szomszédos Orth.

rendeltetésének. Üdvözi a megjelent rabbinátust és a hitközség, valamint az egyesületek vezetőségeit, I'ten áldását kéri a megnyitott, immár 62 személyt befogadó intézményre, annak vezetőségére és támogató barátaira. Frenetikus tapssal ünnepelték a jelen-voltak dr. Friedmann Izidor elnököt.

Sussmann Viktor rabbi igen szellemesen alkalmazta Z'charjó próféta igé-jét (VIII. 4) „Ajd jésvü z'kénim üz'kénajsz birchajvajsz jerusolajim, v'is mis'antaj b'jóda j mérajv jómim — még fognak ülni aggok, a Szentváros utcáin, ki-ki botjára támaszkodva a magas kortól” ... Megemlékezik az I'tenben boldogult Dr. Schächter Jakabról, a Chevra régebbi elnöke jóte-kony, nemes lényéről. Az ő tradíciói-nak agilis folytatását látja vejenél a jelenlegi chevra elnöknel, dr. Friedmann Izidornál (R. Jiszróél Fried-

Utána óbudai Freudiger Abraham hitk. elnök, Grosz József budai főrab-bi, Schlesinger Adolf a Chevra alelnöke, Klein Márkusz a Sász Chevra el-nöke, Mayer Miksa chevraelöljáró és dr. Deutsch Adolf igazgató tartottak szellemes beszédeket, amelyekben há-lájukat fejezték ki dr. Friedmann Izi-dornak, aki ugys mint a Chevra elnö-ke és az Orth. Kórház igazgatója em-berfeletti önzetlen munkát fejt ki a hu-mánus intézmények fejlesztése körül, amiért arany betűkkel írta be nevét a budapesti orthodox hitközség annale-seibe.

A bencsolással befejezést nyert lé-lekemelő ünnepély, amely fölött a che-szed sel emesz glóriája ragyogott, fe-lejthetetlen szép emléket hagyott hát-ra a jelenvoltaknál és az orthodoxiá-nak a jövő újabb alkotásaira hatásos buzdításul szolgál.

A dobi nábob...

Est a históriát én a nagyapámtól hal-
lítottam, úgy adom vissza hát, ahogy ő
mesélte, tessék csak meghallgatni!

Bizony régen volt az, — kezdte a nagy-
apám, még a hatvanas évek elején, mi-
kor én még pöttömnyi chéderes gyerek
voltam. Reb Najach Dober volt akkor a
leggazdagabb zsidó Magyarországon. Tu-
lajdonképpen Weiszbergének hívták, de
Tiszadobon volt a rezidenciája, hát így
ragadt rajta a „Dober” név. Én sohasem
láttam Reb Najach-ot, de hallani annál
többet hallottam róla. Akkoriban a zsidó
családokban valósággal divat volt Reb
Najach-ról beszélni. Meghányták vetet-
ték a gazdagságát (huh de milyen gaz-
dag volt! Tiszán innen több földet bérlet-
tél, mint amennyit három nap alatt be lehet-
tet járni), dícséretgették, hogy milyen
egyszerű, dolgos ember, hiszen élte fogy-
tásig öbe tehette volna a kezét, vigan él-
hetett volna abból, amit szerzett, de
mégis lótot-futott egész nap, a földet
járta, grófi urakkal tárgyalt, egyszerre
ezer jóságot hajtatott a vásárra, vagón-
szám adta el a termést s néha egy nap
olyan üzleteket kötött, hogy más szegény
ember a hasznából tíz évig jóllakhatott
volna...

Hát ilyen nagy úr volt ez a Reb Na-
jach Dober. Pedig aki nem ismerte, ig-
azán nem nézte volna ki belőle. Olyan gaz-
dag volt, mint egy király és olyan szegé-
nyesen öltözködött, mint egy koldus.
No nem egészen úgy, de az biztos, hogy
nagy darab ember létre ormotlan pa-
raszti eszmét hordott, vedlett volt a gró-
nyája, fején zsíros a kalap, egy szóval
sem lehet mondani, hogy sokat adott
volna magára. Olyan egyszerű ember volt
ő, mint a többi falusi zsidó, persze sa-
beszkor kihúzta magát, szép, fekete ün-
neplöbe öltözött, hasán vastag aranylánc
fütyeggett, ha meg felhívták a Tórához
— már pedig sürűn felhívták — akkor
megmutatta, hogy ki is az a Reb Najach
Dober. Annyit snöderozott, hogy abból
még a tiszadobi koldusoknak is libacomb
került a tányérjára.

No már most elmondok egy esetet, ami
Reb Najachchal történt. Akkoriban még
nem volt olyan virágzó kereskedelem,
mint manapság, nem voltak fényes üzle-
tek, vasút se járt, úgy kereskedtek az
emberek, ahogy lehetett. A zsidócskák
kocsira rakták a portékát — talyut, vász-
nat, posztót, vagy lábbelit — nekivágták
a sáros országutaknak s úgy vándorol-
tak faluról-falura. Mivelhogy gyakran
napszálltakor érték valahova s meg kel-
lett hálhni, ezért minden faluban közö-
sen béreltek egy üres szobát, ami már
készen várta őket. Igaz, hogy ez nem volt
olyan kényelmes, mint egy szállodai szo-
ba, de olcsó volt és megfelelt a cél-
nak.

Elfért benne egy minjonra való ember,
fejük alá tarisznyát kerítettek, pokrócot
húztak magukra, még jól ki is nyújtóz-
hattak, reggel aztán a sachriszhoz tem-
plomba se kellett menniök, délelőtt vá-
sárt csaptak s ha elfogyott a portéka,
még aznap tovább álltak.

No, egy szép napon Tiszadobra érke-
tek a zsidócskák. Beálltak szekereikkel a
színde, lerakodtak s mert a göröngyös
országúton a szekerek jó alaposan össze-
rázták a tagjait, behúzódtak a szobá-
jukba egy kicsit pihenni. Jó. Pihentek,
pihentek, aztán előkerült a tarisznyákból
az elemózsia — hideg hús, kenyér, kar-
cos bor — falatoztak és „smüzoltak”,
amint már az ilyenkor szokás.

(A nagyapám itt jó mélyet szippant a
trabukójából s így folytatja:)

— Hát persze, hogy egy-kettőre Reb
Najachra fordult a szó.

Jankele a tollkereskedő ezt mondta: A
mult télen, gondoltam, csinálók vele egy
üzletet. Felmentem hozzá, barátságosan
fogadtam, de mikor talyut ajánlottam ne-
ki megvételre, akkor csak mosolygott.
Mi szüksége van neki az én talyumra?
Végig vezetett a lakásán — mennyi ten-
ger kincs van ott felhalmozva! Megmu-
tatta az ágyakat, mit mondják? Meg-
számoltam vagy ötven párnát és egy
csomó dunyhát, olyan könnyűek voltak,
mint a hópehely. Én nem is tudom, mivel
lehetnek azok töltve, a szegény ember
párnájából kettő többet nyom, mint az
övéből harminc.

A gabonás — hogy is hívták csak, bi-
zony nem emlékszem — arról beszélt,
hogy terményben milyen nagy üzleteket
bonyolít le Reb Najach.

— Van iróddája Pesten, raktára min-
den faluban. Hajói járnak a Dunán, meg
a tengeren. Jó, jó, hiszen én is gaboná-
ban dolgozom, mióta az eszemet birom,
de hogy jövék én hozzá? Ő mázsában
több mázsát ad el búzából, mint ahány
szem van az én zsákjaimban. No most
aztán próbáljátok kiszámítani, hogy
hány mázsza búzát ad el ő évente?

A harmadik Reb Najach földjei felett
tartott seregszemlét. Az ujjain számlálta
a tenger földeket.

— Először ezeröttszáz hold kövér szá-
nó Dobon. Másodszor ötszáz hold legelő
Csegén, azután kétezer hold erdő Mára-
marosban, kétszáz hold szőlő a Hegyal-
ján. Ez mind saját. Hát még a bérlet.
Azt hirtelenjében el se tudnám számlálni.

No jó. Amíg a városok kigyúlt szemek-
kel, hevesen gesztikulálva vitatkoztak
Reb Najach Dober vagyónáról, azonköz-
ben a nábob sétára indult a faluban.
Megy-mendégél, komótosan ballag, még-
nem odaér a vásárosok kvártélyához.
Ahogy elmenne az ablak előtt, hát csak
megállítja az onnan kiszűrődő lárma.

(Mert abban az időben még nem voltak
dupla ablakok, így a szobákból minden
hangos szó tisztán kihallatszott az ut-
cára.)

Reb Najach megáll egy kicsit oldal-
vást, mikor meg a nevet hallja említeni,
figyelni kezd. Be-bepislog az ablakon,
hát látja, hogy odabent már igen emel-
kedett a hangulat. A vásárosok iddög-
lás közben viharosan vitatkoznak. Egy-
szerre beszél mind. Élesen csattog a
hangjuk.

— No ugye mondtam!

— Nincs igazad! Reb Najachnak leg-
alább tízszer annyi a vagyona, mint az
Eisele Grosznak!

— Ugyan ti szamarak — torkolja le
harsány hangon a társaságot egy ma-
gas alak — van nektek fogalmatok arról,
hogy mennyi vagyona van Reb Najach-
nak? Én se tudom, de legalább a ma-
raállományát ismerem. No figyeljete
csak!

A társaság figyel is. Majd elnyeli sze-
mével a beszélőt. Söt — mi tőrés-taga-
dás! — odakint, mosolyogva bár, de Reb
Najach is hegyezi fülét. Már arra ő is
kíváncsi, hogy mennyi marhával áldotta
meg a sors kegyelme. Hát bizony sokkal.

— Van a Reb Najachnak — hallgatja
bentről — kétszázhusz igás ökre...

— Stimmt! — hagyja helyben.

... háromszázhatvanöt tehene, amely-
ből most pontosan nyolcvanhat ellik...

— Ez is igaz! — dőlint rá helyeslőleg
Reb Najach.

... Bornyujja... mennyi is van?

Az ember elakad a számolásban. Gon-
dolkodik.

Reb Najach nem állhatja meg, hogy
segítségére ne siessen.

— Kétszázhatvanöt! — kiált be, az-
tán villámgyorsan visszahúzózik az ab-
laktól.

A zsidócskák bent felugrálnak. Őszinte
rémület tükröződik az arcukon. Ki szó-
lott? Honnan jött a titokzatos hang?
Bent egyikük sem kiáltott, az ablak előtt
egy árva lelket se látni, hát mégis ki le-
hetett?

Lassan azért megnyugodnak bent a
kedélyek s az ember gyanakodón forgat-
va fejét jobbra-balra, folytatja a felsoro-
lást. Reb Najach is szép lassan vissza-
sompolyog az ablakhoz s erősen figyel.

— Hát jó, kétszázhatvanöt borjú —
mondja, az ember engedelmesen, mint aki
nem mer vitába szállni a titokzatos isme-
retlennel — ötszázhatvanöt juh és végül
százötven bárány.

— Hé, kifelejtettél valamit! Hát a há-
romszázhusz birka az semmi? — kiált be
kissé méltatlankodva Reb Najach, de
most már nem húzódik el az ablaktól.

Azok ott bent mind az ablakra mered-
nek s kerek arcáról, harcsa bajszáról ör-
vendezve ismerik fel Reb Najachot.

— Ná, e git'n Tug, Reb Najach, kim-

men ze erein — invitálják be szívélyesen
a nábobot.

Az meg nem sokat kéri magát, bel-
jebb kerül, sorra leparolázik a jámbor
vásárosokkal, közibük ül, iszik a karcos-
ból (pedig módja volna hozzá, hogy
aranyserlegből tokaji asszút igyon!) szí-
ves szóval válaszol a kérdésekre s nem
titkol el semmit a vagyonából (hiszen
nem kellett félnie, hogy valaki nyakára
uszítja az adóközégeket — más idők vol-
tak akkor és más emberek!) s úgy elkv-

terkázik a zsidócskák, hogy aki nem
ismerte, bizvást hihette, hogy ő is épp
olyan szegény ördög, mint a többi.

— Ezt az egészet meg avégből mesél-
tem el — fejezte be nagyapám, leverve a
trabukó hamuját, hogy lássátok, abban az
időben milyen más viszonyok voltak, mint
ma. A gazdag nem hordta olyan gögösen
fenn az orrát, a szegénynek is kevesebb
oka volt a panasza, mint ma, békében
éltek egymás mellett az emberek, szeret-
ték és becsülték egymást! V.A.

„Ha Kossuth ma élne...”

Egy szélsőséges budapesti antiszemita
lap e heti vasárnapi számában nagy cikk
olvasható fenti címen. Természetesen a
legjobbban az érdekl, hogy milyen állást
foglalna el a zsidósággal szemben. Min-
denesetre zavarban van, mert, hogy mi
volt Kossuth felfogása a vallási liberaliz-
musról, a zsidóság egyenjogúságáról, ezt
klasszikusan kifejezésre juttatta 1882-ben
a tisztaeszlári vérvád alkalmából, amikor
övtá a nevére elnevezett függetlenségi
pártot mindenféle antiszemita megnyilat-
kozástól. Viszont az is igaz, hogy 40 év-
vel annak előtte, amikor szerkeszteni
kezdte a Pesti Hírlapot, a már akkor is
zsidóellenes németországi röpiratiroda-
lom hatása alatt ő is azt kezdte hirdetni,
hogy a zsidóságok nem lehet emancipálni,
amíg sajátos szokásairól és szertartásai-
ról nem mond le. Különben is akkor a
zsidóság kérdését még nem ismerte fel a
maga valójában, nem tudta, hogy ha az
elnyomatást a zsidókon kezdik a magya-
rokon fogják folytatni.

Minderre nem gondolt természetesen a
mi antiszemita cikkirőnk és csak arról
beszél, hogy akkor az új helyi zsidók, aki-
ket Kossuth a fiatalságában megismert,
hogyan élnek. Ha igaz volna az, amit
szegénységükről mond, akkor annál na-
gyobb dicőség, hogy községük olyan hi-
res volt már 140 évvel ezelőtt, hogy oly
kiválóság lett lelki vezérük, mint ami-
lyen Rabbi Majse Teitelbaum volt.

De hadd idézzük magát a cikkirőnt erre
vonatközlőleg:

„E sorok írója véletlenül ugyanabban
a városban, ugyanazon az utcácskán
töltötte fiatalága egy jó részét, ahol
száz esztendővel ezelőtt az ifjú Kossuth
Lajos első nagy benyomásait nyerte. Vé-
letlenül olvashatta tehát a sátorlajújhe-

lyi megyei levéltárban az okiratokat, me-
lye elmondják, hogy azokban az években,
amikor Kossuth mint diák, vagy fiatal
ügyvéd itt a közszereplést megkezdte,
csak egy tizedrészesannyi zsidó volt a mai
lélekszám egyharmad részével bíró váro-
sában és ez a félszáz főnyi zsidóság is
olyan szerény szegénységben élt, hogy
kereskedő mindössze csak öt akad között,
háza csak három, borközvetítő csak
egy, ingatlanra egynél sem volt, leg-
nagyobb részükk szellérházakban lakott
és „mencicando vivi”, azaz koldulásból
élt. A cigánybanda helyett is ők muzsi-
káltak. Vorgeiger Izák és Basgeiger
Izsák volt a helyi zsidó muzsikuskok ve-
zére és a helytartótanács is csak abban
az időben adta meg nekik az engedélyt,
hogy földet, vagy kertet béreljenek, mi-
kor Kossuth Lajos már elkészülőben volt
innen. Az újhelyi zsidók között ma is él
egy legenda, amely szerint e koldusgyü-
lekezet csodarabbijá, a híres chaszid tal-
mutudós Teitelbaum Mózes, egyszer öl-
be vette a kis Kossuthot és megjósolta,
hogy milyen világhírű ember lesz”.

Az utóbbi elbeszélést kiegészíthetjük
azzal, hogy a nagy Mester megáldotta
az akkor 5 éves kis Kossuthot, akit édes-
anyja vitt a rabbi elé s nevére (Kossuth-
kajset) célozva elmondotta felette ezt
a zsolhári áldást: „Noszatto líjrécé
nész l'hisznajszész mípne kajset szelő
— adtad a zászlódat a Te tisztelőidnek,
hogy emelkedjék az igazság érdekében”.

A legenda amint látjuk sokkal na-
gyobb tisztelettel van Kossuth igazság-
érzetével szemben, mint a fajmagyarkodó
cikkirő, aki erőnek erejével intolerans
embernek akarja odaállítani a nagy sa-
badáshóstit.

Ahol a Targüm nyelve, népnyelv

Az arameus nyelv valamikor a zsidó-
ság népnyelve volt, amit az a körülmény
bizonyít legjobban, hogy lefordították a
Tórárt arameusra (Targüm) és a Tal-
mudnak nyelve is ez. Ez az oka annak
is, hogy a kadis-imát arameus nyelven
szerkesztették. Babilóniában a gaonok
egész korszaka alatt, tehát egész a XI.
századig beszélték ezen a nyelven. Idők
folyamán a zsidóság onnan szétszóro-
dott, más nyelvek körébe jutott. Általá-
nos volt a vélemény, hogy az arameus
beszéd eltűnt a zsidók köréből. Most
azonban Dr. Fischel jeruzsálemi tudós,
aki Közép-Ázsia országait zsidó szem-
pontból kikutatta, azt a felfedezést te-
te, hogy

a kurdisztáni zsidók egy része még
most is arameusul beszél egymás
között.

Ők maguk úgy nevezik nyelvüket:
L'sajn Targüm, vagy a számműzstség
nyelvének (L'sajn Hagólisz).

Kurdisztán: egy része Perzsiának,
vagy ahogy most nevezük: Iránnak. A
kurd területen óriási hegyek vannak, a
falvak elszigetelve állnak, minden falu
egy törzs és mivelhogy a falvakban egy-
néhány zsidó lakik csak, ezek csak úgy
tudnak boldogulni, hogy a törzsfőnök-
nek oltalma alá helyezik magukat, ami-
nek következtében rendkívül lealázott
társadalmi helyzetben vannak. Mivel-
hogy szétszórtan élnek, nincsenek vallá-
si intézményeik és azért tudatlanok, bár-
ha szigorúan megtartják a circumsisio,
a sabosz, az ünnepek és a kaszisz sza-
bályait. Vannak rabbijaik (Chacham),
akik bejárvák a falvakat és legfonto-
sabb teendőjük az, hogy írnak minden-
féle amuletteket, sorscédulákat (gajró-
lajsz), betegségek, rossz álmok, rossz
szem (ájín horá) ellen. Ebből látszik,
hogy tudatlanságuk miatt igen baboná-
sak. Társadalmi állásuknál fogva a leg-
alacsonyabb fizikai munkákat is végzik,
mint iparosok, tutajosok, timárok, kere-
sik kenyerüket. Nevezett tudományos
utazó egy Amadia helység mellett, 30
autóút-csináló munkást talált, akiket
hosszú szakállukról és lelógó cicisz-rojt-
jaikról ismert fel zsidóknak. Údvözölte
őket és akkor kiderült, hogy héberül is
értettek egynéhányan. Amadia egyéb-
ként igen nevezetes eseménynek volt

**Orth. כשר kóser kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.**
Keksz, levestészák és otyaáruk. Diabetikusok részére
„levegő” kenyér Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR
orthodox kóser keksz, kétszersült,
és süteménygyára, Budapest, VII,
Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

sínhelye a XII. században. Ott lépett föl egy Dávid Alroy nevű hamis messiás, aki onnan felvonult Jeruzsálem elfoglalására. A mozgalom rendkívül sok izgalmat és kellemetlenséget okozott az akkori zsidóságnak. Az álmissiás történetéről, ismert regényt írt a múlt század leghíresebb zsidó származású angol miniszterelnöke: Disraeli. Jechezkel próféta könyvének első fejezetében azt olvassuk, hogy az Örökkévaló megnyilatkozott neki „Kevor” folyója mellett,

ez a folyó Kurdisztánban van, ahol a próféta sírhelyét is mutatják. Nóchüm prófétáról az mondták, hogy Elkajsból való. Ez a helység Moszult mellett van, ahová Suviajsz ünnep alkalmából elzarándokolnak, Kirkus városában pedig mutatják Doniél és három társának (Chananjo, Misoél, Azarjo) sirját. Összesen vagy 18.000-en vannak, közöttük kétszázan egy Sandor nevű faluban vannak letelepedve, ahol mezőgazdaságot folytatnak.

A szidra margója

A hunfalvi gaonnak z. c. l. nyomás alatt levő „B'ér S'müel” c. műve után

„Daber nó b'ozné hoom v'jisdü ... Kél chesze fühl zóhuv — szólj kérlek a néphez (mondá I'ten Majsenek), hogy mindegyik kölcsönözzön magának egyiptomi szomszédjától ezüst és arany edényeket”, hogy kiűrtsék Miczrájimot. Már talmudi bölcsenök fennakadtak azon, hogy mit jelent itt e kifejezés: „kérlek” és úgy magyarázzák: „Kérlek azért, hogy ne mondhasa az ő ösük Avróhom, — kiindulva abból, hogy előre megmondottam neki, hogy ivadékaik szolgálk lesznek, sanyargatják őket és azután kivonulnak nagy szerzeménnyel — az első megvalósult, a másik nem”. De ez a kijelentés sem magyarázza meg egészen azt, hogy miért volt olyan fontos a kölcsönzés, vallási értelemben?

Erre vonatkozólag, mondja a gaon, felvilágosítással szolgálhat nekünk Rasi egy magyarázó szava a jövő heti szidrában. Amikor Izráel elhagyja az országot, Fárao üldözőbe veszi őket, mert „szíve megváltozott” — mondja a jövő heti szent szöveg (Vajéhóféch P'vav Paraj). Rasi azt kérdezi ott, miért változott meg? És a felelet: „bisvil momajnom sehis'ülüm — vagyoni károsodás miatt, amely a kölcsönzések következtében érte az egyiptomiakat”.

Ez az üldözés eredményezte azután a Vörös tenger melletti csodát, amely alkalmat adott I'ten nevének megszentelésére. Ez az alkalom szoros össze-

függésben van tehát azzal, hogy a kivonuló nép kölcsönt kért az egyiptomiaktól, hogy azután a kölcsönvett dolgok fölötti sajnálkozás, Fáraot és népét a végzetébe való rohanására indítsa. Nagy vallásértelmezi célzatos volt tehát ennek és ezért joggal olvashatjuk a szövegben, hogy I'ten azt mondja Majsenek: „kérlek”.

A peszachi áldozat hozatalával kapcsolatban felveti szidránk a kérdést: „V'hójó ki jajmru aléchem b'néchem mó hoavajód hazajsz löchem — ha majd szólnak hozzátok gyermekeitek: mire való nektek ez a munka?” A peszachi hagadából is ismert e szavakhoz az egyik midrás azt a megjegyzést fűzi, hogy „ez jó hír volt Izráel számára, mert azt mutatja, hogy gyermekeik lesznek”. Míg egy másik midrás azt mondja, hogy ez rossz hír Izráel számára.

Moralizáló céllal nézve a dolgot, a következőképen egyenlíthetjük ki az elmentesnek látszó két midrast, mondja a gaon. Régente valóban a legborzasztóbb dolog volt, ha a gyermek azt merészelt volna mondani a vallási hagyományokra és szertartásokra: „mire való nektek ez a terhes munka”. A mai időkben azonban sokszor azt is látjuk, hogyha a gyermekek elhagyják az ősi hagyományokat, akkor a szülők azt remélik, hogy a gyermekek ezáltal pozíciót érnek el és később abba a helyzetbe jutnak, hogy támogat-

ják őket. Erre céloz az egyik midrás, hogy „ez — látszólag — jó hír, mert gyermekeik lesznek”, azaz gyermekeik akik támogatják majd őket. Lényegében véve azonban a jövő alakulása kizárólag I'tentől függ és „ha az Örökkévaló nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők”. A gyermekek vallástalanságán felépített existencia rozoga. Ezért mondja a másik midrás, hogy valójában „rossz hír” az Izráel számára, ha az ifjú nemzedékbe nincs kellő szilárdsággal beidegződve az I'tenfélelem és a miczvók iránti szeretet, amíg végül azt kérdezik szüleiktől: „mire való az egész?” ... Nevelnünk kell gyermekeinket, hogy megingathatatlanul szilárdan éljen bennük minden körülmény között a büntől való félelem és a lobogjon bennük a miczvók iránti szeretet soha el nem homályosuló tüzes szikrája.

Zsidó humor

A híres krakkói főrabbit Reb Simon Szajfert egyszer kihallgatásra rendelte magához Ferenc József. A beszélgetés során a zsidókérdés is szóba került, amit az uralkodó vallási szempontból bírált el. Többek között azt is megkérdezi a király, miért csavarják a zsidók a balkarjukra az imaszíjat, a t'fillint?

— Weil sie keine Rechte haben, vág vissza a rabbi. („Rechte” a németben kettős értelemmel bír: jogok és jobb.)

A szegény leány azt mondja a völgegyénynek:

— Drága Jankele, úgy szeretlek, hogy kenyéren-vízen is elélek, csak a tied lehessenek... Ha te is beéred vele, nyomban egybekehetnénk.

— Hogy beérem-e — feleli Jankele, — de hát mennyire!... Tőlem akár holnap is meglehet az esküvő, vagy akár ma is... Csak egy kikötésem van: te szerezd meg a kenyeret, a vízről majd én gondoskodom.

Ferenc József egyszer egyik galiciai városkába érkezett. Fogadtatására a hivatalos urakon kívül megjelentek a valásfelekezettek küldöttségei is. Először a katolikus, aztán a református és utolsónak a zsidó küldöttség jutott a császár elé.

Utána a hitközség rabbiját megkérdezte egy úr:

— Nem érezték a zsidók sértve magukat, hogy ők utójára kerültek a császár elé.

— Oh — mondta a rabbi — a mi valásunk a többi vallás anyja és az anya tudvalevőleg mindig a gyerekei után megy...

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 7.

Rabbi Joselmann tovább idézte a talmudból, Múnvaz király szavait:

— Atyáim terméketlen kincseket halmoztak, én pedig gyümölcsöt gyűjtöttem, mert megvan írva a prófétákban: „mondjátok az igaznak, ha jó embertársainoz, élvezni fogja tettei gyümölcsét”, atyáim élettelen pénzért lelkesedtek, én azonban emberi lelkeket gyűjtöttem, mert megvan írva: „az igaznak eredménye az élet fája”

— Pompás dolgok ezek! Amikor Miksa császár még kis fiú volt, apja Frigyes ajándékozott neki egy aranytalait zacskot és egy tal gyümölcsöt, a fiatal Miksa megette a tal gyümölcsöt és a pénzt szétszortotta, apja sóhajtván mondta: „Ebből is csak egy mihaszna lesz — a gyümölcsöt megeszi és a pénzt elajándékozza.” Miksa azonban azt mondta: „Nem a pénznek akarok királyja lenni, hanem a népnek”. — De olvasd tovább:

— Atyáim másnak gyűjtöttek kincseket, én pedig magamnak, mert írva van: „Nem lesz a jótékonyág érdeme”; atyáim a mulandó földi létnek gyűjtöttek és pedig az örökös jövedőké letnének, mert így van írva: „Előttem vonul a te jótékonyságod.”

— Igazán örülök, hogy itt egy félórát eltöltöttem. Megyek, a zivatart elállott, mondd meg, hogy hívjak?

— Az én nevem Joselin, elzaszi zsidó vagyok.

— Én pedig Ritter von Teuerdank vagyok. Ha szűkségem van a császári udvarnál valamilyen közbenjárásra, akkor keresd föl. A császár őszinte barátságával tüntet ki engem.

— Köszönöm, nagyon köszönöm, nemes Uram!

— Jól van, viszontlátásra a császárnál.

*

Amikor R. Joselmann Salzburg kapujához ért, beakart lovagolni oda, de útját állotta az ör.

— Kicsoda Kegyelmed és hova igyekszik?

— Az én nevem Joselin és beakarok menni a császár udvarába.

— Kegyelmed zsidó?

— Igen, Uram!

— Akkor menjen csak vissza, mert zsidónak nem szabad átlépni az érseki székhelyt.

R. Joselmann leszállt a lóról, elővett egy aranyat és az ör markába nyomta. Ez csodálkozva nézett a pénzre. Soha még aranypénze nem volt. Csendesesen kérdezte mennyit ér? Amikor hallotta, hogy 5 ezüst forintot, meghajolt és azt mondta:

— Nagyon köszönöm, nagyságos zsidó Ur, csak lovagoljon be, de nehogy engem eláruljon.

Joselmann ilyen módon bejutott Salzburgba. Felfelé lovagolt a hegynek s elérkezett az érseki palota elé. Ott egy korcsmát látott, bement, sört hozatott és a magával hozott ételekből falatozott. Majd odament a vendéglőshöz és kérdezte:

— Uram, Ön bizonyára mindenkit ismer ezen a tájon. Hol lakik Teuerdank lovag úr?

— Az összes urak idejárnak hozzám, mert szeretik a jó bort, felelte a korcsmáros, névleg felsorolhatom őket, de az az úr, akit keres nincs közöttük. Azonban ott jön a királynak udvari tréfacsinálója, Rosen bácsi, ő talán felvilágosítást tudna adni.

A tréfás úr éppen bejött és már a belépésekor azt mondta a korcsmárosnak:

— Iszonyuan szomjas vagyok, szeretnék egy kupa bort, de pénzem, az nincs.

— Sajnálom, kegyelmes uram, szigorú parancsom van, hogy az udvartartás egyik alkalmazottjának se hitelezek. Akkor odalépett R. Joselmann és azt mondta: Kegyelmes Uram talán megengedné, hogy én fizessem a bort?

A korcsmáros máris hozta. Rosen azonban dühösen és gyanakodva nézett R. Joselmannra:

— Nem iszom addig, mondta, amíg nem tudom, hogy milyen vizontszolgálatot akar ezért tőlem.

— Én nem akarok semmit, ami a császári udvartartáshoz tartozik, csak azt szeretném megtudni, hogy a császári udvarhoz tartozik-e egy Teuerdank nevű lovag?

Erre azután már mosolygott Rosen lovag, fogta a kupát és egy hajtásra kiitta. A kupa kiürítése után jókedvű lett. R. Joselmann intésére újabb kupát hoztak.

— Ej, mondta erre Rosen, a bor nagyon jó, de ha Kegyelmed mint ismeretlen adományozó úgy szórja a pénzt, úgy igazán a mai világnak „mihaszna” ember.

— Ezt már Frigyes császár mondta a fiának.

— Hát ezt meg honnan tudja?

— Maga Teuerdank lovag Ur mondta el nekem!

— Nagyszerű, nagyszerű, nincs semmi baj, erre iszom még egyet és akkor kövessen engem, elvezetem a lovaghoz.

Rosen jókedvűen felemelkedett az asztal mellől, intett R. Joselmannnak, akadálytalanul átmentek a hidon és bejutottak az érseki palotába. Sok folyosón és szobán átmenve megálltak egy helyen és akkor azt mondta kísérvőjének Rosen:

— Várjon itt egy kicsit, utána akarok nézni, vajjon a lovag otthon van-e?

Egy néhány percre rá jött és intett R. Joselmannnak, hogy bemeget.

A lovag karosszékekben ült és igen szívélyesen fogadta. — Légy üdvözölve, Joselin, hát már megvolt a kihallgatás a császárnál?

R. Joselmann észrevette, hogy a lovag különös módon mosolyog és akkor észébe jutott, hogy Rosen is milyen furcsán mosolygott, s hogy mennyire megnyugodott, amikor hallotta a történetet a császár elszólásáról. Hirtelen megszállta az éleslátás és azt mondta.

— Hálát adok az I'tennek, aki azt a szerencsét és kegyet juttatta nekem, hogy a császárt szemtől-szembe láthassam.

— Ki mondta neked, hogy én vagyok a császár?

— Nem mondta senki, de érzem...

A császár ezüst csengettüvel jelt adott és a szolgának ezt mondta: „Rosen jöjjön be.”

— Szóltál ennek az embernek itt, hogy ki az a Teuerdank lovag?

— Egy árva szót sem!

— Jó, mehetsz.

Erre azután azt mondta a császár:

— Ugy látom, értesz a büvészethez, te kabbalista vagy? — Felsőleges Uram, foglalkoztam ugyan evvel a tudománnyal, de ez igazán nem büvészet, hanem arra tanít, hogy a szent Tan értelmét, a Mindenható lényét megértsük, amennyire az a földi életben lehetséges.

— Hát akarsz nekem erről egy kis előadást tartani? Most menj és holnap gyere el ismét.

— Felsőleg...

— Menj csak!

Rabbi Joselmann ment, de akkor visszahívta a császárt az ajtóból: Valamit akartál nekem mondani, nagyon nehezen mentél ki.

(Folyt. köv.)

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árk.

Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Baj, Svat 4
Gyertyagyújtás (Bpest): 4,05
נשח kimenetele „ 5,05

Felkérjük igen tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetésük lejárt, szíveskedjenek azt mielőbb megújítani. Régióta lejárt előfizetőinknek, akik az előfizetést legkésőbb folyó hó 20-ig nem rendezik, kénytelenek leszünk már a legközelebbi számatelnet beszüntetni.

— **1936-ban 30.000 zsidó vándorolt Palesztinába.** A jeruzsálemi bevándorlási hivatal ideiglenes adatai szerint az elmúlt évben kb. 30.000 zsidó vándorolt be a Szentföldre. 1935-ben a zsidó bevándorlók száma 61.854 volt.

— **Karitatív munka Nyiregyházán.** Az orth. hitközségben megalakult néhány hónap előtt a gemilusz-cheszed-egylet, amely iparosoknak és kereskedőknek felel meg a rövidlejártú kamatmentes kölcsönököt folyósít. A támogatásra — és máshol is utáztatásra — méltó egyesület, melynek életrehívásában Németi Sándor hitk. elnök is tevékenyen közreműködött s melynek végrehajtóbizottsági tagjai: Rosenwasser Kálmán, Kohn Zsigmond s Schreiber Sámuel, 3½ havi fennállása óta kisebb-nagyobb tételekben 5000 pengőt folyósított az arra rászorultaknak.

— **A ruszinszkói orthodoxia köréből.** Ungvárról jelentik: Rozsypal Antal, az országos hivatal elnöke, aki a zsidósággal szemben mindenkoron igaz megértezt tanúsított, január 1-én nyugalomba vonult. Ebből az alkalomból a távozó elnök tiszteletére a ruszinszkói zsidóság képviselőjében a központi iroda a hitközség tanácsstermében búcsúünnepélyt rendezett. Ünnepi csendben tartotta Rozsypal elnök búcsúbeszédét, melyre Kohn I. ungvári főrabbi melegen érzett szavakban búcsúztatta az érdemes elnököt. Ezután beszélt Schönberger Herman irodai elnök a központi iroda nevében, dr. László és dr. Salamon az ungvári hitközség képviselőjében, Seidmann Osiás és Fried Oszkár a munkácsi hitközség nevében. Fried ur egyben a betegeskedése miatt távollévő munkácsi fő-

rabbi jókívánásait tolmácsolta. — Rozsypal utódja az elnöki székben dr. Meznik Jaroslav. Az új elnök működése elé, eddigi alelnöki minőségében a zsidósággal szemben tanúsított lojalitásánál és jóindulatánál fogva, bizalommal tekintet Ruzsinszkó zsidósága.

— **A husyatini Rebbe a Szentföldre költözött.** Bécsből jelentik: A hírneves husyatini Rebbe, Friedmann Izrael, aki az utóbbi években az egykori császárvárosban lakott, családjával együtt kivándorolt Palesztinába. A Rebbevel, aki a nagy Rizsener Rebbe z. c. l. egyetlen még életben levő unokája, a szadagórai ághoz tartozó veje Friedmann Jakab rabbi is kiment állandó tartózkodásra a Szentföldre.

— **A pesti izraelita hitközség közgyűlése.** A pesti izr. hitközség képviselőtestülete Stern Samu elnökletével vasárnap tartotta évi rendes közgyűlését. Stern Samu bejelentette, hogy a hitközség előjárósága bizalommal üdvözölte dr. Darányi Kálmán miniszterelnököt, akinek jóindulatát kérte a felekezet ügyei iránt. A felekezet vezető egyéniségei mindent megtesznek a hazai zsidóság jogainak, az állampolgári jogok egyenlőségének és a munka szabadságának érdekében. Tüntető tetszés fogadta az elnök beszámolóját a bolsevizmus elleni küzdelemről, amelyből a hazai zsidóság minden erejével kiveszi részét. Több felszólalás után a közgyűlés elfogadta az 1937 évi költségvetést.

— **Rabbiinstalláció.** A sárosmegyei Lukó (Szlovénzkó) hitközsége a napokban beiktatta Weisz új főabbiját, a munkácsi dájon fiát.

— **A bpesti orth. leányegyletben** (Dobutca 35) január 16-án szombaton 3 órakor Feuereisen Gizella és Löwinger Irén tartanak előadást.

— **Haláleset.** Bonyhádról jelentik: Mély gyászt váltott ki hitközségünkben a nagy talmidchócho R. Chájim Braun melamed Tévész 23-án bekövetkezett váratlan elhunyt. 36 évig szolgálta híven hitközségét és fáradságot nem kimélve messzi vidékekre is örömet elcsietett a circumcisio miczvájának díjtalan eszközlésére. Mult pénteken lefolyt temetésén a főrabbi távollétében heszpedet tartottak: legidősebb fia R. Majse Léb, R. Icig Ausch Talmudóraelnök (aki bejelentette, hogy a hitk. méltóan gondoskodni kíván a ca-

ladról), Krausz Salamon hitk. elnök, Kritzler Dávid. Könnyekig megindító volt a tanítványok megjelenése, kiknek soraiban 4 éves chédegyerekek is voltak. A szívfórim-szekrényből készült koporsót, mely a Boldogult porhüvelyét tartalmazta, a tanítványok vállalkra emelve vitték ki a temetőbe, ahol a harkó-fosztartás után örök nyugalomra helyezték.

— **Hirtelen meghalt a debreceni statusquo főrabbi.** Debrecenből jelentik: Dr. Schlésinger Sámuel debreceni főrabbi szombaton délután szívizélhühdésben hirtelen meghalt. Szombaton ebéd után még családjának tagjaival beszélgetett, majd hirtelen elvesztette eszméletét és néhány másodperccel később meghalt. Dr. Schlésinger a világháboruban mint tábori lelkész szolgált és 1922 óta volt a debreceni statusquo hitközség főrabbija. Kitünő teológus és hitszónok volt, akit hívei szerény modoráért, nemes jóteknonykodásáért és vallásosságáért nagyon szerettek. A mult évben a Szentföldön járt és akkor a jeruzsálemi egyetem meghívta tanárának, de ő elhárította magától a meghívást azzal, hogy nem hagyja el debreceni hitsorsosait. Az 53. évében lévő főrabbi váratlan halála Debrecenben felekezeti különbség nélkül ószinte részvétet keltett. Hétfőn temették óriási részvét mellett. A gyászszertartást dr. Bernstein Béla nyiregyházi főrabbi végezte.

— **A csengeri orth. hitközség és kerülete** a január 3-án tartott közgyűlésén Satin Izsákot rabbiülönkév választotta.

— **Százegy éves orth. asszony halála.** A budapesti Erzsébet-köruti orth. Szere-totthonból a napokban temették Gruber Fáni asszonyt 101 éves korában.

— **Ügyvédi hir.** Dr. Weisz László ügyvédi irodáját Budapesten (VI. Pauly Ede-u. 12.) megnyitotta. Értekezési idő 3—6. Szombaton nincs értekezés. (Telefon: 11-85-75.)

— **Az Orth. Zsidó Szeretetotthonban** (VII. Erzsébet körut 34.) két férőhely üresedett meg férfiak részére. Támasz nélkül álló, munkaképtelen, magyar állampolgársággal rendelkező orth. hittestvérek, kik igazolhatóan vallásos életet folytattak és az Otthonban való teljesen díjtalan elhelyezésüket kívánják, nyujtsák be mielőbb kérvényüket, az Országos Bikur Cholim Egyesületnél (VI. Dessewffy utca 23.).

A Palesztina-mandátum megszüntetését követelte a jeruzsálemi főmufti a királyi bizottság előtt

Jeruzsálem, január 12. Ma délelőtt jelentek meg a legfőbb arab bizottság képviselői a királyi bizottság előtt. Az arab vezetők első szószóloja Husseini, a jeruzsálemi főmufti volt, aki a palesztinai arabok nemzeti függetlenségének eszméjét hangoztatta. A főmufti többek között a következőket mondta:

— Hagyjanak fel azzal a kísérlettel, hogy Zsidó Nemzeti Otthont teremtsenek Palesztinában és haladéktalanul és teljes mértékben tiltsák be a zsidó bevándorlást és zsidó földvásárlást. A mandátumnak is meg kell szűnnie Palesztina felett és ahelyett szövetségi egyezményt kössön Nagy-Britannia az arabokkal.

A főmufti végül azt mondta, hogy a zsidók le akarják építeni az Omár mecsetet és helyébe fel akarják építeni a Szentélyt... (?)

— **A sátorajaujhelyi szefard-orth. hitközség** f. hó 10-én megtartott tisztújítógyűlésen megválasztottak: Rubin Márton elnök, Teitelbaum Dávid elnökhelyettes, Teitelbaum Márton ügyv. alelnök, Klein Sámuel pénztáros, Halpern Osiás ellenőr, Fendrich Simon és Friedmann Ferenc előjárók.

— **Ifjúsági hírek.** Az ujbpesti Tiferesz Bachurim új tisztikara: Fischer Elek elnök, Friedländer Imre alelnök, Oberländer Mór gondnok, Muszkál Béla titkár, Grosz Lajos pénztáros, Gerstenfeld Sándor ellenőr, Báról Samu könyvtáros. Választmány: Zinner T., Weingarten D., Oberländer L., Nemes L. Pótagok: Hauptmann D., Muszkál S. Jesivabócherokat segélyző bizottság: Oberländer L., Friedländer I., Weingarten D., Friedländer A., Muszkál B. — **A püspökladányi T. B., Feldmann Ernő** z. l. elhunyt elnökének első Jahzeitjén misnájosz-szjúmmel egybekötött emléktáblaleleplezési ünnepélyt rendezett. Beszélték: Schwartz Miklós T. B. elnök és Gleichmann Sándor alelnök, Strausz főrabbi, Ziszovits József, Wiesner Bernát, Feldmann Ignác (az elhunytjának édesatyja). A rendezés Lorber Sándor és Wiener Adolf érdeme. — **A tizenöt éves fennállását jubiláló sátorajaujhelyi T. B., Tévész 19-én,** az egyesület védnökönje, néhai Alexander Vilmosné Jahzeitjén Szűkő traktátusára szjúmöt rendezett. Adler Zoltán elnök üdvözlő beszéde után Klein Bernát főrabbi és Dick Hermann tb. főrabbi magasba szárnyaló hadronjai következtek. Majd felolvasásra került Alexander Vilmos (Jeruzsálem) örökös díszelnök klasszikus héberségű üdvözlő levele, miután Glück Manó záróbeszéde következett.

— **Beküldött hírek.** A békéscsabai orth. hitközség ujonnan megválasztott választmányának helyes listája: Apfel Henrik, Blattberg Sándor, Berla Zsigmond, Deutsch Izsák, Fonfeder Sámuel, Fonfeder Vilmos, Frisch Ábrám, Grünwald Kálmán, Grünwald Mór, Grünwald Dávid, Ginszler Ernő, Iczkovits Jenő, Markovits Miksa, Oberländer Sándor, Singer Gyula, Schwarz Ernő, Weber Izrael, Weisz Simon. — **A váci orth. nőegylet** jótékony célú teaestélyén sikerrel szerepeltek: Preisz J. Henrikné, Grünfeld Irén és Aranka, Rottenberg Márta, Pápa Márta és Ilonka, Katz Teri, Hirschfeld Magda, Apfelbaum Ibolya. A rendezés Ungár Arminné érdeme.

Rehenwurzl

VIRSTLI

SZALÁMI

LIÉSTÖTHUS

és konzerváru gvártmá-

nyai állandóan nagy

választékban kapha-

tók ujonnan megvil-

csemegeüzletemben

Szíves pártfogást kér:

Goldberger

Hermanné

Csáky-utca 2-b.

Vigszínház utca sa 08

HEIDEN JENŐ

OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

Mindnyájan kitűnően borotválkozunk,
de csak RASOL-lal és BARBIEN-nel

— Egy doboz ára csak 35 fillér —
RASOL és BARBIEN elosztó iroda
Budapest, VI., Király-utca 30.
Telefon: 1-195-64

Divatos, izléses parókéak húllámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem, IV., Váci-utca 18.
Mérsékelt árak!

Ihr Besuch in Wien hat sich gelohnt!
wenn Sie die
Einzige Verkaufsstelle der
Original Oscar Pischniger
Feinste Spezialitäten
aufsuchen.
Neu! Milchchokolade aus frischer
Milch erzeugt.
LEOPOLD LEDERER
Wien, II., Gr. Schiffgasse 16. Nr.
Telefon: A 40312.
(Unter Aufsicht des Ehrw. Rabbinate
der Adas Jisroel. Schiffschul.)

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állás-
keresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélbé-
lyegeken is. Jelzés levelekhez 20 fillér
bélyeg mellékelendő.

Az újpesti orth. izr. hitközség 1937
február 1-ével bérbe adja kizárólagos
jogú mézszárszékét. Reflektánsok 8 nap-
on belül küldjék be ajánlataikat a hitk.
előjáróságához.

Weingarten Zsigmond, elnök.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1)

Fogel Ibolykát Szikszórol eljegyezte
Rubinstein Béla Szentistván.

Klein Irénke Vaja, Horovitz Pál Haj-
duhadház jegyesek.

Weisz Regina Szombathely, Ungár
Miklós Érsekvadkert jegyesek.

Dicker Elizke Kékcse, Ungár Sándor
Polgár, jegyesek.

Klein Mancika Budapest, Friedmann
Lajos Nyiregyháza-Ujpest jegyesek.
(Minden külön értesítés helyett.)

Klein Elza Vásárosnamény, Steif Imre
Nyiregyháza jegyesek. (A nyiregyházi
T. B. sziv. gratulál tanügyi vezetőjének.)

Jungreis Jolánkát, Jungreis Antal
csengeri főrabbi leányát eljegyezte
Satin Izsák, Satin Zsigmond fia.

Löwinger Samu Vác-Budapest és Lö-
winger Hédy Wien, jan. 17-én tartják es-
küvőjüket Bécsben. (M. k. é. h.)

Berkovits Helénkét Vehecről elje-
gyezte Valler Emauél Szerednye. (Szi-
vélyes mazeltovót kíván Valler Henrik,
a szerednyei Aguda elnöke.)

Glattstein Mancikát Mezőcsátról, el-
jegyezte Schreiber Nándor Özd. (Az
őzdi T. B. sok szerencsét kíván volt el-
nökeinek.)

Legfinomabb kivitelű, divatos paró-
kák: Altschüllernél, Budapest, VII. ker.
Csányi-utca 12. (Telefon: 1-310-79.)

Legművészibb

parókát

már 40 év óta

udvari hölgyfodrász és kozmetikai
intézet hajmunka műhelye készít.
Budapest, IV., Váci-utca 19. szám

Apró hirdetések

SEGÉDNEK adnám fűszerszakmát ki-
tanult s más szakmát is érő 19 éves
fiamat. „Vallásos házba” jelégére. (20
fill. bélyeg.)

METSZŐI állásomat orth. hitközségben
lelépés ellenében átadom. Biztos meg-
élhetés. „Szabolcs megye” jelige. (20
fill. bélyeg.)

KERESÜNK csinos, intelligens, házias,
előkelő családból való leány részére je-
lentékeny hozománnyal: intelligens,
vallásos, biztos existenciával bír 40-45
éves férfit. Lehet gyermektelen özvegy
is. „Boldog otthon” jelige. (32 fill. b.)

HASZNÁLI ספרים a. m. Sasz, Türim,
Moginim, מורה stb., állandóan leg-
olcsóbban: Moskovitz Adolf könyvke-
reskedőnél, Debrecen, Pásti-utca 2.
(Válaszbélyeg.)

BENTAJRÓ, nős, egy kislánnyal, mela-
med-állást keres. Kitűnően tanít chü-
mis-rasit és gemóre-tajszefest. (Szük-
ség esetén lelépést is fizetne.) „Jóré
somájim” jelige.

VIDÉKI jó családból való szerény igé-
nyű, házias 25 éves lányomat, 4000
pengővel s nagyon szép kelengyével
férjhez adnám fix-fizetéses hivatalnok-
hoz vagy tisztviselőhöz. „Szombattartó”
jelige.

„CSALÁDI BOLDOGSÁG” című könyv
2 pengőért megrendelhető Linksz fő-
rabbinál, Kőszeg.

30 ÉVES zsidóleány elhelyezkedne. Hat-
éves bizonyítvánnyal rendelkezik. Üz-
letben, esetleg háztartásban is segédke-
zik. „Szorgalmas” jelégére (20 fill. b.)
„REALIS KOMOLY” jelégére, cím nél-
kül reflektált levélrő, adja meg címét
sürgősen a kiadóba.

ÁRVALEÁNY gyakorlattal, német is-
merettel, gyermekekhez vagy egyéb-
re elhelyezkedne. Cim: Fabinyi, Uj-
pest, Hajnal-u. 13.

LELKISZÉPSEGEKBEN gazdag, ki-
mondottan szép, jócsaládból való uri-
leány férjhez menne biztos existen-
ciájú szombattartóhoz, 3000 P-vel.
Jelige: „Magas, barna”.

HAZITANITÁS. Okleveles izr. állás-
tan tanítók, mérsékelt díjazásért vál-
lalják elemi és középiskolások korre-
petálását. Országos Izraelita Tanító-
egyesület, VII., Wesselényi-u. 44. sz.
(Telefon: 144-085.)

URICALÁDBÓL való finomlelkű fiatal
leány elmenne gyermekek mellé vallá-
sos házba. Jelige „Szigoruan szombat-
tartó”.

HÁZASSÁG. Keresünk 28-30 éves in-
telligens bentajrót, képzett kereske-
dőt: szép, fiatal bász talmidchóchoon
urileány számára. Hozomány 5000 P
és fix állás nagy iparvállalatnál. Jel-
ige: „Tajró ügdlő”.

NYOMDÁSZ segédet, ki könyvkötő is
és szerény igényű, felvesz: Merkúr
nyomda, Tiszafüred.

GYERMEKSZERETŐ nő, németül is
tud, kisebb háztartásba elhelyezkedne.
Vidékre is. Cim: W. R., Bpest, Szer-
dahelyi uca 17.

A keresésig títka

EHRENTÁLNÉ (Geezovits Renée)
fűzőszalon, Dohány-u. 39.
Telefon: 1-402-64.

A Schiffschul felügyelete alatt egyet-
len kóser vegetárius és diétás

konyha Bécsben:

Vegetarianische Küche, Grete Stern
Wien, II., Herminengasse 10.

Finomszesz és borpárlat között fen-
álló jelentékeny árkülönbség folytán
ismét fokozottan fennáll a חשי נכר.

Akt למחרת מן המחרת קóser

RUM, LIKÓR és SZILVÓRIUMRA
reflektál, sziveskedjék rendelésével
felkeresni Elsőrangú referenciák.
SCHWARZ JÓZSEF
nagykereskedő, rum és likörgyáros
SÁRVÁR

Kötöttárúk

dús választékban

Székely Jenő

Petőfi Sándor-u. 9. és
Váci-utca 7.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

אלגעמייןע יידישע צייטונג

ד

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:

Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.

Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.

Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:

Groszberg Jenő

Budapesti orthodox problémák

Külső lefolyásában harmonikus, a tárgyalás szintjét tekintve előkelő és a budapesti orthodox hitközség tradícióihoz méltó volt az a vasárnapi ülés, amelyen a hitközség képviselőtestülete letárgyalta az 1937. évi költségvetést. A tanácskozás pár órája a hitközség szűk körén túlmenve, az összes orthodox problémák megbeszélésére adott alkalmat. Ha voltak is természetesen eszmei összeütközések, élénkebb viták, akkor ez a jelenség csak olyan jellegű volt, amelyet a Tóra szavaival: „milchamasz Hasém — az i'teni ügyért vívott harcnak” lehet nevezni és amelyet a talmudi bölcssek magyarázata úgy jellemez, hogy a vége mindig szeretetteljes egymásratalálás (esz vohév b'szufó...), hisz nem szemlékről, egyéni érdekekről, hanem a közösség szent ügyéről, a vallási eszmék megvalósításáról van szó.

Minden valóban orthodox hitközségi tárgyalás föleleveníti előttünk a zsidó közösség életfeladatainak klasszikus összefoglalását: Tajró, avajdó, g'milusz chaszódim. Tóra, vallási élet és jötevés: a hitközség három eszmei főpillére.

A tóraéletnek egyik legfontosabb tárgya a budapesti orthodoxia körében a főrabbi-kérdés. Akik napirenden tartják, úgy érzik, hogy egy főrabbi minden hitközségbe új lendítő erőt hoz, már pedig szent dolgokban mindig lehet előre haladni, mindig kell előre haladni, „maalin bakajdes v'laj majridin”, mert a stagnálás ilyen esetben visszaesés. Viszont olyanok is vannak, akik joggal rámutathatnak felelősségérzésük tudatában is, hogy hála a hitközség rabbiságának, vallási és tórai életünk legkifogástalanabbul folyik: a lamdon-utánpótlás állandóan erősödik, a fiatalság jesiva-látogatása emelkedik, az állandó siürök száma gyarapodik és így a budapesti hitközség a szó szoros értelmében itt áll

mint egy anyahitközség, mint egy mintaközösség. És éppen ez teszi a rabbikérdés megoldását nehézé. Aki ezt a pozíciót elfoglalja, annak: ódom gódajl boanókim, a tóráriások között is kimagaslnak kell lennie. Ha egy hitközség nem talál főrabbit, ez nem lesújtó, hanem felemelő. Olyan a helyzet nálunk, mint az egykor híres prágai hitközségben volt, ahol R. Jechezkel Landau (a Najdo Bijhüdo) elhunyt után hat évtizedig nem találtak méltó utódot és amikor főrabbit választottak, akkor kihalt már a régi tudós nemzedék és az igények leszállítása bekövetkezett az egész vonalon. Ezt látjuk Vilnában, ahol a vilnai rabbiság egyik modern tagja ambicionálta a főrabbi-ságot, a kegyeletes közvélemény megbotránkozása meghusítottta ezt a tervet. És evel kapcsolatban még egy öröndetes tényt regisztrálunk. Más hitközségekben a rabbikérdés megoldásának ügye alkalmat ad különféle pártoskodásokra, különféle szempontok összeütközésére, elkeseredésekre, visszavonásokra, egymás meggyanusítására és dac-kisérletekre. Mind ennek nyoma sincs Budapestben. Ez a tény legjobban mutatja a hitközséget eltöltő igazi tóraszellemet és azt a körülményt, hogy a hitközség elnökének: óbudai Freudiger Ábrahámnak bölcsessége és előkelő magatartása lefegyverez minden beke-bontó kísérletet, hisz mindenki tudja, hogy ezt a kérdést, csakis a hitközség teljes tekintélyének megőrzése mellett lehet megoldani és ebben a tekintetben nincs pártkülönbség Budapestben.

A hitközség Tóra-intézményei közül a Saszchevra ügye lép előtérbe. A Saszchevra a hitközség szellemi erő-tartaléka. Ami a testben a szív, a gépzetben a motor, ezt jelenti a hitközségnek ez az egyesület, melynek célja

a Tóratanulás. Az Orczy-ház közeli lebontása folytán lebontásra kerül az a templom, ahol R. Chájim Szaffér és utána R. Koppel Reich tanítási hangszóltak el és amely körül 15 év óta a Saszchevra tagjai csoportosulnak. Ennek az egyesületnek új hajlékot kell adni, amit csak anyagi áldozatok árán lehet eszközölni, de ez az áldozat a legjobb befektetés a hitközség jövője szempontjából. Az ifjúság Tóra-tanulását is tovább kell fejleszteni és ezért biztatás a jövőre, hogy az elnök beszámoltattat arról, hogy immár öt tanerő oktatja a Tajrasz Emegz növendékeit. Öröndetes bejelentés volt az is, amit a leányifjúság továbbképzéséről és vallási nevelését szolgáló intézményről szólt. Ez a probléma tudvalevőleg az orthodoxiának egyik legkényesebb kérdése és így valóban megröngyütató, hogy ez a továbbképzés teljesen beilleszkedik a hitközség hagyományába és szellemi irányzatába.

Amit a hitközségi elnök a felekezeti anyakönyvvezetésről mondott, az már beletartozik az Avajdó a szentélyszolgálat körébe, amely a mai időben a családi tisztaság szolgálatát jelenti, hisz a bölcsék kijelentése szerint a vallási tisztaság asztala oltárnak tekintendő. A mai viszonyok úgy hozták magukkal, hogy a felekezeti anyakönyvelés a vallási szempontból való családi tisztaság egyik legfőbb eszköze és irányadója lett.

A hitközségi harmadik feladata: a szeretetmunka, a jötevés tekintetében hivatása magaslatán áll. A vezetőség tudja, hogy igazi konstruktív szociális tevékenység nélkül nem lehet hitközségi élet a mai időben. Nem elég a könyöradomány, hanem egymás segítségére kell sietnünk. Ebben a tekintetben igen sok a tennivaló, de lehet is tenni. A hitközség nem olyan kicsi, hogy ne tehesen ezen a téren semmit, de nem olyan nagy, hogy a tagok ne